

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання
Вченої ради факультету
філології та масових комунікацій
від 16 червня 2021 №13

ПРОГРАМА ПІДСУМКОВОЇ АТЕСТАЦІЇ
з комплексного кваліфікаційного іспиту
з української мови та літератури з методикою викладання
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
Освітньо-професійна програма «Середня освіта.
Українська мова і література»
Спеціальність 014 Середня освіта
спеціалізація 014.01 Українська мова і література

Програма комплексного кваліфікаційного іспиту з української мови та літератури з методикою викладання для студентів за напрямом підготовки 014 Середня освіта, спеціальності 014.01 Українська мова і література – 39 с.

Затверджено на засіданні вченої ради факультету філології та масових комунікацій

Протокол № 13 від 16 червня 2021 року

Пояснювальна записка

Атестація студентів ОС «Магістр» здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою 014.01 Українська мова і література з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики – захисту кваліфікаційної роботи і складання кваліфікаційних іспитів: комплексний іспит з української мови та літератури з методикою викладання, комплексний іспит з української мови та літератури.

Державний екзамен є важливим етапом перевірки та оцінки ступеня підготовки у вузі молодого фахівця та становить особливу комплексну форму контролю, що у найбільш повному і чіткому вигляді характеризує досягнутий освітньо-кваліфікаційний рівень студента. Програма державного екзамену побудована відповідно до вимог обов'язкового мінімуму змісту та рівня підготовки спеціаліста державних освітніх стандартів вищої освіти в Україні.

Державні екзамени проводяться з дисциплін:

- українська мова та література з методикою викладання;
- дисципліна спеціалізації (іноземна мова /української мови як іноземної).

Кваліфікаційні роботи виконують усі студенти спеціальності “Середня освіта (українська мова і література)”. Затвердження тем відбувається на засіданні кафедри і вченою радою університету. Попередній захист кваліфікаційних робіт проводиться на засіданні кафедри за 1,5 – 2 місяці до остаточного захисту в державній екзаменаційній комісії.

Кваліфікаційна робота виконується за тематикою завдань професійної діяльності та за матеріалами реальної організації, обов'язково з використанням ПЕОМ. Кваліфікаційна робота допускається до захисту за наявності відгуку наукового керівника та рецензії. Тематика кваліфікаційних робіт скеровує студентів на кваліфікований аналіз різних наукових підходів у

тлумаченні тих чи інших питань, висунення теоретичних положень, які ілюструються великою кількістю прикладів, практичний аналіз. Результати захисту кваліфікаційних робіт першими випускниками спеціальності засвідчують, що роботи виконані з глибоким знанням предмета дослідження, містять влучні і, головне, самостійні спостереження, а, отже, є оригінальними науковими розвідками.

Перелік компетентностей та програмних результатів відповідно до ОПП «Середня освіта. Українська мова і література».

Загальні компетентності:

- Здатність діяти соціально відповідально та громадянські свідомо на основі загальнолюдських ціннісних орієнтирів, дотримуватися основ безпеки професійної діяльності та здорового способу життя. (КЗ-1)
- Здатність володіти базовими знаннями з методології наукових досліджень в обсязі, необхідному для здійснення професійної науково-дослідної діяльності. (КЗ-2)
- Здатність до збору, обробки, збереження, продукування і передачі професійно важливої інформації з метою її використання в рамках професійного, дослідницького контенту. (КЗ-3)
- Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію; працювати в команді з дотриманням етичних норм та цінностей мультикультурного суспільства; здійснювати наукову полеміку та спілкування державною та іноземною мовами. (КЗ-4)
- Здатність вчитися самостійно і автономно, розробляти власну траєкторію саморозвитку упродовж життя. (КЗ-5)
- Здатність використання інформаційних і комунікаційних технологій. (КЗ-6)
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність). (КЗ-7)

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

- Здатність діагностувати і оцінити рівень розвитку, досягнення та освітніх потреб особистості школяра. (КП-1)

– Здатність до міждисциплінарної взаємодії й уміння співпрацювати з представниками інших галузей гуманітарного знання в ході розв’язання науково-дослідних і прикладних завдань; (КП-2)

– Здатність розуміти і застосовувати освітні теорії та методології в якості основи для навчання і організації позааудиторної виховної роботи. (КП-3)

– Здатність діяти у відповідності до вимог професійного обов’язку, демонструвати професійну поведінку, що відповідає принципам та нормам педагогічної деонтології, психології спілкування. (КП-4)

– Здатність організовувати навчально-виховний процес у межах викладання предмету спеціалізації з урахуванням соціального контексту і розвитку учнів. (КП-5)

– Здатність організовувати навчально-виховний процес у межах викладання предмету спеціалізації з урахуванням соціального контексту і розвитку учнів. (КП-6)

– Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечні умови навчання, освітні умови для саморозвитку і самореалізації в рамках освітнього середовища. (КП-7)

– Здатність упроваджувати ефективні педагогічні, ІКТ технології для забезпечення якості освіти відповідно до державних стандартів, задоволення потреб здобувачів освіти, батьків. (КП-8)

– Здатність використовувати відповідну термінологію та форм вираження дисципліни в усній та письмовій формах українською та іноземною мовами. (КП-9)

– Здатність володіти методами наукового аналізу і структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів. (КП-10)

– Здатність осмислювати мистецтво слова як систему систем, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства. (КП-11)

– Володіння сучасними інформаційними технологіями та здатність застосовувати їх в сфері лінгвістики.(КП-12)

Програмні результати:

Знання:

- принципів, підходів, умов реалізації Державних стандартів освіти, організації профільного навчання у закладах середньої освіти; (РН-1)
- психологічних механізмів ділового спілкування, психологічних основи виникнення конфліктів і способів їх уникнення у професійній діяльності; (РН-2)
- сутності, психофізіологічних основ та особливостей педагогічної творчості вчителя, майстерності, творчої педагогічної діяльності; (РН-3)
- основних законодавчих актів у сфері охорони праці в галузі освіти, особливостей організації охорони праці у закладах освіти; (РН-4)
- методології та організації наукового дослідження; (РН-5)
- з української філології (теорія та історія лінгвістики, теорія літератури, історія літературознавства), іноземної мови та зарубіжної літератури, включаючи методику їх викладання у вищій школі (РН-6)

Вміння:

- аналізувати основні напрями реформування освіти в Україні і зарубіжних країнах; сформулювати і оцінити проблеми щодо проведення реформ на різних рівнях освіти; (РН-7)
- обирати методи і прийоми диференціації (індивідуалізації) навчання учнів старшої і профільної школи відповідно до специфіки предмету спеціалізації; (РН-8)
- реалізовувати основні управлінські функції аналізу, прогнозування, організації, контролю, самоконтролю в процесі організаційно-методичної, навчально-методичної, науковометодичної, виховної та інших видів діяльності. (РН-9)

- застосовувати теоретичні знання сучасних наукових парадигм, освітніх концепцій, педагогічних теорій для використання у практичній діяльності вчителя відповідно до спеціалізації; (РН-10)
- визначати та застосовувати сучасні педагогічні (ІКТ) технології навчання у старшій школі; (РН-11)
- управляти діями учнів щодо запобігання виникненню нещасних випадків; (РН-12)
- проводити педагогічне дослідження з використанням іншомовних джерел інформації, застосовувати теоретичні і емпіричні методи дослідження педагогічних явищ і процесів на засадах міждисциплінарності, компаративістики; (РН-13)
- оформляти і презентувати результати у кваліфікаційній роботі за обраною проблемою; (РН-14)
- формулювати дослідницьку задачу, для її розв'язання збирати необхідну інформацію та формулювати висновки, які можна захищати в науковому контексті; (РН-15)
- працювати в групі продуктивно, відіграючи провідну роль в окремих випадках, головуючи під час дебатів та дискусій у міжнародній та мультикультурній групі; (РН-16)
- виконувати критичний самоаналіз професійної діяльності з метою її удосконалення. (РН-17)

Комунікація:

- володіння педагогічною технікою професійно-педагогічного спілкування; (РН-18)
- демонстрування готовності до міждисциплінарної взаємодії з уміння, співпраці з представниками інших галузей гуманітарного знання в ході розв'язання професійних завдань; (РН-19)

Автономія і відповідальність:

– здійснення етично виправданої професійної поведінки в різних ситуаціях педагогічної діяльності (ситуаціях ризику, конфлікту, морального вибору); (РН-20)

– створення безпечних умов життєдіяльності й навчання школярів.
(РН-21)

ЗАСАДИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Сучасна українська літературна мова

Студент повинен знати:

- поняття сучасної української літературної мови; значення національної літературної мови як засобу суспільної комунікації;
- вплив мови на суспільні процеси; вплив суспільних процесів на рівень розвитку мови і використання її в різних сферах національної культури;
- закономірності системної організації української мови як засобу спілкування;
- фонетичну структуру української мови;
- граматичну і словотвірну структури української мови;
- лексичний склад української мови, українську лексикографію;
- орфографічні і пунктуаційні норми сучасної української літературної мови, що належить до найважливіших передумов прищеплення тим, хто навчається, високої культури писемного мовлення, необхідної кожному громадянину незалежно від сфери його діяльності;
- стилістичну диференціацію та стилістичні норми сучасної української мови, шляхи використання цих норм у різних сферах суспільної комунікації, представлені усним мовленням і писемними текстами;
- історію виникнення і розвитку, становлення фонетичної і граматичної систем української мови та її діалектне членування.

Студент повинен уміти:

- вільно володіти лінгвістичним поняттєвим апаратом, пов'язаним з різними рівнями мовної структури і використовувати його при виокремленні й аналізі (описі) відповідних конкретних мовних одиниць;
- досконало володіти нормами сучасної української літературної мови (орфоепічними, граматичними, лексичними, стилістичними) і

послідовно практично втілювати їх під час викладання української мови та у громадській роботі;

- давати історичні коментарі щодо становлення фонетичних, граматичних і лексичних явищ української мови;
- консультувати з питань української мови зацікавлених осіб та вільно орієнтуватися в допоміжних джерелах поглиблення професійних знань з української мови.

Історія української літератури

Студент повинен знати:

- специфіку художньої літератури, її відмінність від інших видів мистецтва;
- теоретичні питання про взаємозв'язок художньої літератури з суспільним життям;
- відмінність творчої праці письменника від наукових пошуків ученого;
- цілісність літературного твору і принципи його філологічного аналізу;
- родовий і жанрово-видовий поділ літературних творів;
- закономірності розвитку літератури; розвиток художніх методів, літературних напрямів і течій;
- взаємозв'язок письменства й усної народної творчості;
- тематичне багатство, жанрове розмаїття й образний світ українського фольклору;
- місце української літератури у світовому контексті, питання періодизації національної літератури;
- особливості розвитку літератури праукраїнського періоду та української давньої літератури;

- синкретизм художніх течій і стилів в українській літературі передшевченківського періоду;
- питання про вихід української літератури на світову арену, засвоєння нею кращих здобутків європейського і світового письменства (друга половина XIX століття);
- єдність літературного процесу порубіжжя XIX – XX століть;
- літературу XX століття – новий етап в історії українського письменства, сучасну (новітню) українську літературу;
- особливості розвитку української літератури діаспори;
- становлення, розвиток і здобутки української професійної критики та літературознавства.

Студент повинен уміти:

- визначати роль і місце української літератури у світовому літературному процесі на кожному з етапів історичного розвитку, реалізовувати ці уміння при викладанні української і світової літератур;
- розуміти національну специфіку української літератури, виявити її в процесі конкретного аналізу творів (тематика, образи-персонажі, мова і стиль), передбачених програмою того чи іншого навчального закладу;
- володіти принципами аналізу літературного твору (розгляд його у відповідних історико-суспільних, мистецьких, літературних умовах, у контексті творчості письменника; аналіз твору в єдності його змісту і форми; поєднання соціологічного й естетичного підходів в оцінці твору; з'ясування світоглядних позицій письменника);
- правильно аналізувати поетичні тексти з точки зору властивих їм особливостей версифікації;
- оперувати відповідною літературознавчою термінологією;

- розуміти відмінності між способами художнього моделювання дійсності (епічним, ліричним, драматичним), показувати її в процесі викладання літератури на матеріалі конкретних творів;
- організовувати літературні диспути, обговорення нових художніх творів, проводити літературні олімпіади, літературні та фольклорно-етнографічні вечори;
- консультувати з питань української літератури зацікавлених осіб та вільно орієнтуватися в допоміжних джерелах поглиблення професійних знань з української літератури.

Методика викладання української мови

Студент повинен знати:

- зміст чинних програм курсу української мови для навчальних закладів різних типів;
- принципи сучасної лінгводидактики, орієнтовані на навчальний і освітній аспекти викладання української мови (*навчальний аспект* передбачає використання системи методичних прийомів висвітлення звукової будови, граматики, словникового складу української мови, розвиток практичної грамотності і культури усного та писемного мовлення тих, хто навчається; *освітній аспект* передбачає одержання тими, хто навчається, відповідного обсягу знань і становлення на їхній базі навичок практичної грамотності, засвоєння норм сучасної української літературної мови і правил користування ними в різних сферах практичної діяльності;
- сучасні методичні прийоми викладання української мови, зумовлені характером навчальної дисципліни, зокрема, шляхи і форми оптимізації процесу викладання і засвоєння тими, хто навчається, відповідної інформації, включаючи використання сучасних комп'ютерних технологій навчання;

- сучасні форми організації навчального процесу, зорієнтовані на різні аспекти української мови як навчальної дисципліни – фонетичну будову, норми літературної вимови, системну організацію граматичної будови, використання лексичних засобів і норм слововживання, правила правопису і пунктуації тощо.

Студент повинен уміти:

- раціонально організовувати вивчення програмового матеріалу;
- складати різні види планів викладацької роботи з урахуванням конкретної специфіки матеріалу;
- здійснювати планування кожного окремого заняття відповідно до конкретної форми проведення його;
- забезпечувати заняття інформативним дидактичним матеріалом;
- організовувати і проводити різні за формою заняття з метою поглибленого вивчення української мови.

Методика викладання української літератури

Студент повинен знати:

- сучасні програми з української літератури для навчальних закладів різних типів, зокрема, альтернативні;
- методичні прийоми висвітлення історико-літературної і літературознавчо-теоретичної проблематики, пов'язаної з періодизацією українського письменства, його жанровою різноманітністю, творчістю окремих письменників і їх місцем у загальному літературному процесі;
- сутність літератури як форми художнього віддзеркалення і моделювання дійсності та її роль у формуванні суспільної свідомості, естетичних аспектів і морально-етичних характеристик особистості;
- форми організації поглибленого вивчення літератури.

Студент повинен уміти:

- раціонально організовувати вивчення програмового матеріалу;
- складати різні види планів викладацької роботи з урахуванням конкретної специфіки матеріалу;
- здійснювати планування кожного окремого заняття відповідно до конкретної форми проведення його;
- виразно читати художні тексти різних жанрів і виробляти навички виразного читання у тих, хто навчається;
- використовувати сучасні технічні засоби навчання;
- організовувати різні форми самостійної роботи тих, хто навчається, а також заняття з метою поглибленого вивчення української літератури.

**ПИТАННЯ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ З МЕТОДИКОЮ
ВИКЛАДАННЯ
(для ОС «Магістр» 014 Середня освіта)**

Мовний аспекти

Фонетика. Графіка. Орфоепія

1. Класифікація голосних фонем сучасної української мови.
2. Класифікація приголосних фонем сучасної української мови.
3. Чергування [o], [e] з [i] у сучасній українській мові (з історичним коментарем).
4. Чергування приголосних у сучасній українській мові (з історичним коментарем).
5. Наслідки занепаду зредукованих у системі голосних звуків української мови.
6. Наслідки занепаду зредукованих у системі приголосних звуків української мови.

7. Фонетичні процеси асиміляції та дисиміляції у сучасній українській мові.
8. Поняття про склад. Теорії складів. Складоподіл.
9. Орфоепічні норми української мови та їх суспільне значення.
10. Принципи української орфографії.

Морфеміка. Словотвір

1. Морфологічні способи словотворення.
2. Морфема як найменша значуща одиниця мови. Морфеми, Аломорфи, варіанти морфем.
3. Типи морфем, їх функції.
4. Неморфологічні способи словотворення.

Лексикологія та фразеологія

1. Омоніми, їх типи. Відмінність паронімів і омонімів.
2. Слово як основна одиниця мови. Основні ознаки.
3. Лексичні антоніми, їх типи.
4. Лексичні синоніми, їх типи.
5. Багатозначність слів у сучасній українській літературній мові.
6. Склад лексики сучасної української мови щодо походження.
7. Стилiстичні шари лексики сучасної української мови. Активна і пасивна лексика сучасної української мови.
8. Предмет фразеології. Класифікація фразеологічних одиниць української мови.
9. Характеристика найважливіших лексикографічних праць.
10. Закон України “Про мови...”.

Морфологія

1. Частини мови і принципи їх виділення.
2. Категорія числа іменників.
3. Категорія роду іменників.
4. Семантико-граматична категорія іменників.

5. Історичний коментар до системи відмін іменників сучасної української мови.
6. Історичне формування іменників І-ї відміни.
7. Історичне формування іменників II-ї відміни.
8. Прикметник як частина мови. Якісні та відносні прикметники.
9. Безвідносне і відносне вираження міри ознаки у сучасній українській мові.
10. Місце займенника у системі частин мови. Його граматична характеристика. Перехід займенників в інші частини мови.
11. Місце числівника у системі частин мови. Його граматична характеристика.
12. Прислівник як частина мови.
13. Дієприслівник як частина мови, граматичні ознаки, творення.
14. Дієприкметник як частина мови, граматичні ознаки, творення.
15. Категорія способу дієслова.
16. Категорія виду дієслова.
17. Категорія стану дієслова.
18. Категорія особи дієслова.
19. Категорія часу дієслова.
20. Прийменник як частина мови.
21. Частка.
22. Сполучник як частина мови.
23. Вигук. Звуконаслідувальні слова. Вербоді.
24. Питання про слова категорії стану.

Синтаксис

1. Словосполучення як синтаксична одиниця.
2. Синтаксичні відношення у словосполученнях.
3. Типи підпорядкованого зв'язку у словосполученнях.
4. Поняття про речення. Ознаки речення.
5. Реченнєві синтаксичні зв'язки.

6. Складнопідрядне речення, його ознаки, класифікація.
7. Складносурядне речення. Класифікація складносурядних речень.
8. Підмет та способи його вираження.
9. Присудок як головний член речення. Різновиди присудків.
10. Додаток як другорядний член речення. Способи його вираження.
11. Обставина та способи її вираження.
12. Означення та способи його вираження.
13. Відокремлені другорядні члени речення. Умови відокремлення.
14. Речення з однорідними членами, розділові знаки при них.
15. Безсполучникові складні речення.
16. Односкладні речення. Інфінітивні та безособові односкладні речення.
17. Означено-особові, неозначено-особові й узагальнено-особові односкладні речення.
18. Складнопідрядні речення з підрядними частинами нечленованого типу.
19. Складнопідрядні речення з підрядними частинами членованого типу.

Стилістика

1. Стилї мови, їх ознаки, принципи виділення.

Методика викладання української мови

1. Принципи викладання української мови у школі.
2. Методи та прийоми викладання української мови у школі.
3. Типи і структура сучасних уроків української мови.
4. Творчі роботи з української мови в школі.
5. Методика роботи з розвитку навичок зв'язного мовлення учнів.
6. Позакласна робота з української мови у школі.
7. Інноваційні технології викладання української мови в школі.

Історія мови

1. Значення І.П.Котляревського і Т.Г.Шевченка в історії розвитку української літературної мови.
2. Питання про походження української мови.

Загальне мовознавство

1. Мова, її сутність і функції.

Лінгвокультурологія

1. Лінгвокультурологія як наука, предмет, завдання.
2. Національна мова як форма національної культури.
3. Форми та аспекти взаємодії мови і культури.
4. Національна специфіка українського мовного етикету.
5. Український національний менталітет.
6. Риси українського національного характеру.
7. Мовна картина світу.
8. Відображення в мові українського фольклору найдавніших шарів культурного життя українців.
9. Засоби масової інформації як феномен відображення мовно-культурного життя народу.
10. Монокультурні проблеми сучасного українського театру, естради та кіно.
11. Монокультурна ситуація та її відображення в художній літературі.
12. Монокультурна ситуація в Україні у XVII – XVIII ст.
13. Монокультурна ситуація в Україні з IX до XVIII ст.
14. Монокультурна ситуація в Україні у XIX – на поч. XX ст.
15. Монокультурна ситуація в Україні XX ст.
16. Києво-Могилянська академія та її роль у монокультурному житті українців та інших народів Європи.
17. Історія заборон українського слова.

Лінгвістика тексту

1. Лінгвістика тексту як галузь мовознавства. Текст як лінгвістична категорія.
2. Структурні компоненти тексту. Членування текстових величин.
3. Особливості конструювання тексту.
4. Функції тексту. Текст і дискурс.

5. Функціонально-естетичні перетворення українського речення в художньому стилі (бі- і поліфуркація, парцеляція, сегментація, відкриті і закриті речення).

Психолінгвістика

1. Психолінгвістика як наука про мовленнєву діяльність. Причини появи психолінгвістики.
2. Психолінгвістичні методи.
3. Породження мовлення як процес. Моделі породження мовлення.
4. Особливості процесу сприйняття мовлення.

Соціолінгвістика

1. Соціолінгвістика, її предмет, завдання та проблеми.
2. Основні поняття соціолінгвістики: мовна ситуація, мовна політика.
3. Поняття про соціальні діалекти: аргі, жаргони, сленги.
4. Соціолінгвістичні методи.
5. Соціолінгвістична класифікація мов.
6. Суржик як соціолінгвістичний феномен.
7. Сучасна мовна ситуація в Україні.
8. Соціальна стратифікація української мови. Мовне середовище.
9. Мовна поведінка особистості в ситуації білінгвізму. Поняття мовної стійкості та мовної стабільності.

Літературний аспект

Усна народна творчість

1. Українські народні думи. Класифікація. Тематика. Поетика.
2. Народні історичні пісні.
3. Народні ліричні пісні про особисте й родинне життя.
4. Українська народна балада.
5. Українські народні казки.
6. Неказкова народна проза: легенди та перекази.

7. Народна драма.

Історія давньої української літератури

1. “Слово о полку Ігоревім” - найвидатніша літературна пам’ятка Київської Русі.
2. “Повість минулих літ”. Композиція твору. Використання легендарного та історичного матеріалу, особливості стилю та система образів літопису.
3. “Повчання” Володимира Мономаха - твір ораторсько-повчальної прози.
4. “Слово про Закон і Благодать” Іларіона Київського. Патріотичний зміст, художні особливості.
5. Галицько-Волинський літопис. Жанрова самобутність твору, риси вояцької повісті в ньому. Данило Галицький - новий тип середньовічного героя.
6. “Велесова книга” - пам’ятка давньоукраїнської літератури.
7. Різнобічне відтворення постатей Богдана Хмельницького, Івана Сірка, Івана Мазепи в “Сказанні про війну козацьку з поляками...” Самійла Величка.
8. Козацькі літописи - самобутнє явище давньої української літератури та культури (“Літопис Самовидця”, Григорія Граб’янки, Самійла Величка).
9. Житійна література (“Житіє Бориса і Гліба”, “Житіє Феодосія Печерського”). Використання біографічного матеріалу. Пропаганда соціальної активності духовенства.
10. Загальна характеристика барокової панегіричної поезії. “Вірші на жалісний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного” Касіяна Саковича.
11. “Києво-Печерський патерик”. Естетичні засади епістолярної форми komponування.
12. Творчість представників наукової літературної групи “Атеней” (Захарій Копистенський, Памво Беринда, Іов Борецький та інші).

13. “Роксоланія” Севастьяна Фабіяна Кленовича - явище новолатинської поезії на Україні. Образи України-Роксоланії та богині історії Клію.
14. Філософсько-релігійна лірика та соціально-побутові вірші Климентія Зіновіїва.
15. “Історія Русів” - вершинний твір барокової історіографії.
16. Трагікомедія Феофана Прокоповича “Володимир”. Проблематика та образна система.
17. Ідея “сродної праці” в байках Григорія Сковороди.
18. Трактати Григорія Сковороди (“Алфавіт, або Буквар світу”, “Наркісс”, “Ікона Алквіадська” та ін.). Композиції творів, персоніфікації філософських ідей, образи.
19. Творчість Івана Вишенського в контексті полемічної літератури.
Історія української літератури першої половини ХІХ століття
1. “Енеїда” Івана Котляревського. Історична основа, проблема жанру, концепція героїчного, образна система.
2. Драматургія Івана Котляревського (“Наталка Полтавка”, “Москаль-чарівник”). Тематика, сюжет, конфлікт, образи.
3. Проза Григорія Квітки-Основ’яненка. Повість “Маруся”: іконографічна ідеалізація образів, поєднання просвітницького дидактизму і сентименталізму. Повість “Конотопська відьма”: бурлескний колорит, переосмислення міфологем, образи.
4. Романтичні балади Тараса Шевченка фольклорного походження (“Причинна”, “Тополя”, “Утоплена”, “Лілея”).
5. Романтична інтерпретація української минувшини у поемі Тараса Шевченка “Гайдамаки”. Яскрава образність твору.
6. Образи героїчного минулого у поезії Тараса Шевченка (“Розрита могила”, “Чигрине, Чигрине”, “Холодний Яр”, “Великий льох” та інші).
7. Еволюція образу матері в поезії Тараса Шевченка (“Катерина”, “Наймичка”, “Марія” та інші).

8. Сподівання Тараса Шевченка на гуманістичне майбутнє (“Ісаія. Глава 35”, “Заповіт” та інші).
9. Викриття закомплексованості малоросійства у посланні Тараса Шевченка “І мертвим, і живим...”. Художні особливості твору.
10. Засудження Тарасом Шевченком колоніальної політики Росії (інвектива “Кавказ”) та деспотичного ладу (поема “Сон”).
11. Поеми Тараса Шевченка з антикріпосницькими настроями (“Княжна”, “Марина”, “Варнак” та інші).
12. Інтимні вірші Тараса Шевченка останнього періоду життя і творчості (“Ликері”, “Барвінок цвів і зеленів”, “Минули літа молодії” та інші).
13. Романтизм в українській поезії першої половини XIX століття. Літературознавчий аналіз поетичних творів Левка Боровиковського (“Маруся”, “Чарівниця”, “Бандурист”), Миколи Костомарова (“Брат з сестрою”, “Співець Митуса”, “Ластівка”), Амвросія Метлинського (“Степ”, “Кладовище”, “Смерть бандуриста”) тощо.
14. Розвиток жанру байки в українській літературі першої половини XIX століття (на матеріалі творчості Петра Гулака-Артемовського та Євгена Гребінки).
15. “Руська трійця” як культурологічне явище в українській історії. Характеристика поетичного доробку Маркіяна Шашкевича, Івана Вагілевича, Якова Головацького.
16. Загальна характеристика життєвого і творчого шляху Пилипа Морачевського.

Історія української літератури другої половини XIX століття

1. Новий підхід до розкриття селянської тематики у “Народних оповіданнях” Марка Вовчка. Зображення жіночої долі (аналіз твору за вибором студента).
2. Змалювання волелюбності і нескореності закріпачених селян у повісті Марка Вовчка “Інститутка”.

3. Всеохопний показ української дійсності XVII століття у романі Пантелеймона Куліша “Чорна рада”. Система образів, засоби індивідуалізації.
4. Роман Анатолія Свидницького “Люборацькі”. Актуальність і широта проблематики, система образів.
5. Виступи Бориса Грінченка у жанрі малої епічної форми. Вияв екзистенціального світобачення у творах про дітей (на матеріалі аналізу двох оповідань за вибором студента).
6. Ідейно-тематична спрямованість байок Леоніда Глібова.
7. Літературознавчий аналіз поетичного доробку Степана Руданського.
8. Публіцистична загостреність та провідна проблематика поетичних творів Павла Грабовського.
9. Драма Марка Кропивницького “Глитай, або ж Павук”. Злободенність теми. Образ багатія Бичка. Типізація та індивідуалізація персонажів, психологічна глибина характеру.
10. Романтична основа трагедії Івана Карпенка-Карого “Сава Чалий”: тема, ідея, образи, композиція твору, характер конфліктів, психологізм зображення персонажів.
11. Своєрідність основного конфлікту, засоби гумору і сатири у комедіях Івана Карпенка-Карого “Сто тисяч” і “Хазяїн”. Особливості типів Калитки і Пузиря.
12. Комедія Івана Карпенка-Карого “Мартин Боруля”. Своєрідність основного конфлікту, сюжет, образи.
13. “Оборона Буші” Михайла Старицького як зразок соціальної героїко-історичної драми. Тема. Образи. Поєднання реалізму і романтизму.
14. Система образів, психологічна мотивованість їх вчинків у драмі Михайла Старицького “Не судилось”.
15. Повість Івана Нечуя-Левицького “Микола Джеря”. Проблематика твору, новаторство письменника у розкритті характеру селянина-протестанта, збагачення засобів типізації.

- 16.Відображення рис національного менталітету в конкретній ситуації пореформеного села у повісті Івана Нечуя-Левицького “Кайдашева сім’я”. Комічні ситуації та засоби гумору в творі.
- 17.Історична проза Івана Нечуя-Левицького (“Гетьман Іван Виговський”, “Князь Єремія Вишневецький”).
- 18.Образи та їх ідейне навантаження у романі Панаса Мирного “Хіба ревуть воли, як ясла повні?”. Засоби індивідуалізації, соціальне і психологічне вмотивування вчинків.
- 19.Роман Панаса Мирного “Повія” - зразок української класичної літератури.
- 20.Поема Івана Франка “Мойсей”. Проблематика твору, його філософський зміст, питання свободи та обов’язку, багатство образів.
- 21.Збірка Івана Франка “Зів’яле листя”. Основні мотиви. Образ ліричного героя. Глибокий психологізм, ліризм у висловленні почуттів.
- 22.Аналіз деградації суспільства у повісті Івана Франка “Основи суспільності”.
- 23.Творча невдача Івана Франка у повісті “Борислав сміється” як спроба ілюстрації соціалістичної доктрини.
- 24.Актуалізація історичної пам’яті у повісті Івана Франка “Захар Беркут”. Образна система твору.
- 25.Драма Івана Франка “Украдене щастя”. Джерела твору, багатоплановість конфлікту, тема фатуму, образи.

Історія української літератури кінця XIX – початку XX століття

1. Ліро-епічні поеми Лесі Українки. Проблематика, образна система.
2. Міфологічна основа драми-феєрії “Лісова пісня”. Образи Мавки та Лукаша.
3. Розкриття трагічних колізій національного менталітету, символізація долі Оксани у драматичній поемі Лесі Українки “Бояриня”.
4. Своєрідність версії літературного сюжету про Дон Жуана у драматичній поемі Лесі Українки “Камінний господар”.

5. Загальна характеристика поетичного доробку Олександра Олеся.
6. Гумористичні та сатиричні твори Володимира Самійленка. Висміювання поетом псевдопатріотизму та малоросійської закомплексованості.
7. Загальна характеристика творчості Миколи Вороного.
8. Повість Михайла Коцюбинського “Fata morgana” - епопея народної трагедії під час революційних збурень. Глибоке проникнення письменника в “колективне несвідоме”.
9. Проблематика та поетика новели Михайла Коцюбинського “Intermezzo”. Аналіз імпресіоністичних домінант твору.
10. Етногенетичні джерела у творчості Михайла Коцюбинського (на матеріалі повісті “Тіні забутих предків”). Поетичні образи Івана та Марічки.
11. Імпресіоністична манера письма, глибокий психологізм стилю Михайла Коцюбинського (на матеріалі новел “Цвіт яблуні”, “На камені” та інші).
12. “Аристократизм духу” у творах Ольги Кобилянської. Ранні повісті письменниці (“Людина”, “Царівна”).
13. Літературознавчий аналіз повісті Ольги Кобилянської “Земля”.
14. Осмислення духовної краси людини в повісті Ольги Кобилянської “У неділю рано зілля копала”.
15. Образи жінок-інтелігенток в творах Ольги Кобилянської (“Valse melancolique”, “Некультурна”, “Ніоба” та інші).
16. Своєрідність українського експресіонізму на прикладі новелістики Василя Стефаника. Аналіз Стефаникових новел (за вибором студента).
17. Художня інтерпретація гетьмана Сагайдачного в однойменному романі Андрія Чайковського.
18. Загальна характеристика творчого доробку Леся Мартовича, Осипа Маковея, Тимотея Бордуляка та Марка Черемшини.

Історія літератури української діаспори

1. Загальна характеристика творчого доробку Олега Ольжича і Олени Теліги.
2. Експресивна, вольова манера поетичного мислення Євгена Маланюка. Загальна характеристика його поетичної творчості.
3. Еміграція періоду 1919 - 1921 років. “Празька школа”.
4. Повоєнна еміграція (1945 - 1947 роки). “Нью-йоркська група”. Діяльність МУРу.
5. Тема голодомору у творчості письменників української діаспори (романи Уласа Самчука “Марія”, Василя Барки “Жовтий князь”).
6. Автобіографічні мотиви у творчості Івана Багряного (“Тигролови”, “Сад Гетсиманський”).
7. Проза Тодося Осьмачки періоду еміграції.
8. “Нью-йоркська група” письменників. Журнал “Нова поезія”. Модернізація змісту і форми.

Історія української літератури ХХ століття

1. Драматургія Миколи Куліша.
2. Образи “зайвих людей” у творчості Миколи Хвильового.
3. Літературне осмислення кризових реалій першої половини ХХ століття та історія людства у романі Володимира Винниченка “Сонячна машина”.
4. Проблема краси, естетичних потреб та волі до життя у ранній прозі Володимира Винниченка.
5. Суперечлива, неоднозначна творча та життєва доля Павла Тичини на різних етапах історії української літератури. Літературно-естетичні позиції поета.
6. Естетична програма духовного відродження нації на міцній естетичній основі у збірці Павла Тичини “Сонячні кларнети”.
7. Особливості “третього цвітіння” Максима Рильського (“Далекі небосхили”, “В затінку жайвора”, “Зимові записи”).

8. Літературознавчий аналіз поезії Володимира Сосюри 20-х років XX століття.
9. Людина і народ у Другій світовій війні (на матеріалі творчості Олександра Довженка).
10. Проблематика, образна система роману Юрія Яновського “Мир”. Драматична доля твору.
11. Спроби художнього висвітлення трагічних подій в Україні у 70-ті роки XX століття (за романом Михайла Стельмаха “Чотири броди”).
12. Невдале “примирення” ментальності українця з класовою ідеологією у романі Михайла Стельмаха “Правда і кривда”. Утвердження духовної краси людини в творі.
13. Морально-етичні акценти в романі Олеся Гончара “Твоя зоря”.
14. Питання історичної пам’яті та достеменних національних цінностей у романі Олеся Гончара “Собор”.
15. Підкреслений гуманістичний пафос роману Олеся Гончара “Людина і зброя”. Неприродні протистояння життя і смерті у творі, перші сумніви у доцільності репресивних режимів.
16. “Неонародницька” концепція лірики Василя Симоненка. Аналіз творчого доробку письменника.
17. Феномен “шістдесятництва” в українській літературі XX століття.
18. Творчість Григора Тютюнника в контексті “шістдесятників”.
19. Осмислена опозиція репресивній владі та нормативам “соціалістичного реалізму” в поезії Василя Стуса.
20. Роздуми над долею митця і народу, над романтичними колізіями національної історії в історичному романі у віршах Ліни Костенко “Маруся Чурай”.
21. Самобутня творча постать Ліни Костенко в українській ліриці.
22. Протистояння нормативам псевдопрози “соціалістичного реалізму” у творчості Валерія Шевчука.
23. Соціально-філософська проблематика поезії Дмитра Павличка.

24. Поетична творчість Івана Драча.
25. Загальна характеристика літературного процесу 1980-х років.
26. Тенденції розвитку сучасної української літератури.

Методика викладання української літератури

1. Методи і прийоми викладання літератури в загальноосвітній школі.
2. Вивчення фольклорних творів на шкільних уроках літератури.
3. Вивчення епічних творів на шкільних уроках літератури.
4. Вивчення ліричних творів на шкільних уроках літератури.
5. Вивчення драматичних творів на шкільних уроках літератури.
6. Вивчення літератури рідного краю в школі.
7. Етапи вивчення художнього твору в школі.
8. Шляхи вивчення художнього твору в старших класах.
9. Типи уроків літератури в школі.
10. Методика підготовки учнів до написання твору.
11. Форми і принципи позакласної роботи з літератури в школі.
12. Інноваційні методики викладання української літератури в школі.

Теорія літератури

1. Специфіка літератури як виду мистецтва.
2. Романтизм як творчий метод. Особливості романтизму в українській літературі.
3. Реалізм як творчий метод. Особливості реалізму в українській літературі.
4. Літературний твір як теоретична проблема. Принципи аналізу літературного твору.
5. Поняття літературного жанру. Жанрова система української літератури.
6. Поняття “художній образ”. Словесна природа художнього твору.

СТРУКТУРА, ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Кваліфікаційні екзамени за ОС «Магістр» з української мови та літератури з методикою викладання для спеціальності 014.01 «Українська мова і література» проводяться у формі усного іспиту. Для вступників пропонуються екзаменаційні білети, побудовані на основі програмних питань. Кожний білет кваліфікаційного екзамену містить 3 питання: 2 теоретичні питання з української мови та літератури та методики й одне практичне завдання з української мови.

Підготовка до відповіді триває до 45 хвилин.

Зразок екзаменаційного білета для студентів ОС «Магістр» спеціальності 014.01 «Середня освіта. Українська мова і література»:

1. Позакласна робота з української мови у школі.
2. Творчість представників наукової літературної групи “Атеней” (Захарій Копистенський, Памво Беринда, Іов Борецький та інші).
3. Виконати синтаксичний розбір речення, лексикологічний - підкреслених слів:

Давноминуле озивається в тобі голосом ближніх, і ти відчуваєш, що воно зливається із твоїм голосом, що воно проходить крізь тебе не тільки як відлуння, а як «кисень» твого духовного єства, без якого тебе як індивіда, як автономного «я»-поета-особи, «я»-людини просто не існує – нема. (Тарас Салига).

Під час відповіді випускник повинен дотримуватися таких вимог:

- чітко й обґрунтовано викладати теоретичний матеріал;
- повно, і водночас коротко, без зайвих слів пояснювати ті чи інші факти;
- наводити аргументи на ті чи інші положення;
- підкріплювати теоретичний матеріал відповідними прикладами;
- наводити тільки доречні приклади;
- аналізувати практичний матеріал відповідно до встановлених вимог.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ СТУДЕНТІВ

Оцінка «відмінно» виставляється студенту-випускнику за відповідь, в якій виявлено: досконале володіння провідними теоретичними положеннями з відповідної проблеми, посилення на першоджерела самостійне і обґрунтоване формулювання висновків, вибір з альтернативних можливих підходів оптимального варіанту у вирішенні практичних завдань, вільне включення у співбесіду, свідоме і обґрунтоване відстоювання власної позиції з приводу тієї чи іншої проблемної ситуації, оволодіння культурою мови, культурою спілкування.

Оцінка «добре» може бути виставленою у випадках, якщо при загальній освіченості в теорії і практиці фахових дисциплін, студент-випускник значною мірою посиляється на основний підручник, тобто не виявляє прагнення до поширення діапазону вивчення навчальної дисципліни. Крім того, оцінка на бал може бути зниженою, якщо на одне з питань студентом дана неповна відповідь, або припущена незначна помилка, яка не порушує загальної логіки розкриття проблеми.

Оцінка «задовільно» виставляється студенту-випускнику за відповідь, в якій подане стисле розкриття того чи іншого питання, або припущена значна кількість помилок у розв'язанні теоретичних чи практичних завдань і, як наслідок, відповідь потребує додаткових питань. Оцінка відповіді може бути зниженою до зазначеного рівня за умов, якщо студент-випускник не в достатній мірі володіє культурою мови і культурою спілкування, у відповіді виявляється непослідовність розкриття питання, але при умові загальної орієнтації в його суті.

Оцінка «незадовільно» виставляється студенту-випускнику за відповідь, в якій виявлений загальний низький рівень освіченості в теорії і

практиці навчальних дисциплін, тобто ним не розкрита більшість питань, вміщених в екзаменаційному білеті, або запропонованих членами державної комісії.

Оцінювання відповідей випускника здійснюється за **100-бальною** шкалою (від 0 до 100 балів).

Перше і друге питання з української мови оцінюється максимально по 35 балів. Третє, практичне завдання – 30 балів; усього – 100 балів.

Перше і друге питання з української літератури оцінюється максимально по 35 балів. Третє – 30 балів; усього – 100 балів.

**Оцінювання відповіді на теоретичне питання з української мови +
додаткові запитання**

0 балів – немає відповіді на питання

5-9 балів – відповідь поверхова, не стосується теми питання. У відповіді виявлено фактичні помилки. Замалий обсяг.

10 – 15 балів – під час відповіді випускник плутає терміни, наводить невідповідні приклади або зовсім приклади відсутні.

15 - 21 бал – відповідь на питання не висвітлює окремі аспекти. Відсутнє належне аргументування. Бракує аналізу.

22 – 26 балів – відповідь містить деякі недоліки, порушено фактаж, неточні приклади.

26 - 30 балів – відповідь містить окремі неточності щодо фактичного матеріалу.

31 – 34 бали – відповідь містить незначні недоліки щодо фактажу.

35 балів – відповідь бездоганна.

Оцінювання практичного завдання (аналіз речення)

0 балів - завдання не виконано

5-12 балів – завдання виконано лише частково. Не визначено члени речення. Не виділено стилістичні функції слів.

12 - 16 балів – завдання виконано на 30 %. Не всі параметри речення визначено.

17- 21 балів – завдання виконано наполовину. Речення проаналізовано неповно.

22-25 балів – завдання виконане з деякими недоліками в потлумаченні членів речення.

26-29 балів - завдання виконано з незначними недоліками.

30 балів – завдання виконано бездоганно.

Оцінювання відповіді на теоретичне питання (перше та друге питання) з історії української літератури + додаткові запитання

0 балів – немає відповіді на питання

5-9 балів – відповідь поверхова, не стосується теми питання. У відповіді виявлено фактичні помилки. Замалий обсяг.

10 – 15 балів – під час відповіді випускник плутає терміни, наводить невідповідні приклади або зовсім приклади відсутні.

15 - 21 бал – відповідь на питання не висвітлює окремі аспекти. Відсутнє належне аргументування. Бракує аналізу.

22 – 26 балів – відповідь містить деякі недоліки, порушено фактаж, неточні приклади.

26 - 30 балів – відповідь містить окремі неточності щодо фактичного матеріалу.

31 – 34 бали – відповідь містить незначні недоліки щодо фактажу.

35 балів – відповідь бездоганна.

**Оцінювання відповіді на теоретичне питання (третє питання) з історії
української літератури + додаткові запитання**

0 балів – немає відповіді на питання

5-9 балів – відповідь поверхова, не стосується теми питання. У відповіді виявлено фактичні помилки. Замалий обсяг.

10 – 15 балів – під час відповіді випускник плутає терміни, наводить невідповідні приклади або зовсім приклади відсутні. Не знає напам'ять уривків твору.

15 - 21 бал – відповідь на питання не висвітлює окремі аспекти. Відсутнє належне аргументування. Бракує аналізу.

22 – 29 балів – відповідь містить деякі недоліки щодо фактичного матеріалу.

30 балів – відповідь бездоганна.

СПИСАК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Беляєв О.М. Сучасний урок української мови. К, 2001.
2. Голобородько Я. Ю., Щербак Н. В. Інтерактивне навчання на уроках української мови та літератури. Посібник. Х.: Основа, 2007.
3. Дороз В.Ф. Методика навчання української мови в загальноосвітніх закладах. Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури. 2017. 386 с.
4. Житник Б. О. Форми і методи навчання. Методичний посібник. Х.: 2005.
5. Задорожня Н. О., Жарска Л. М. Сучасний урок. Інтерактивні технології на уроках. Посібник.Т.: «Мандрівець». 2011.
6. Іваницька І.Л. Вивчення членів речення в 4-8 класах. К., 1992.
7. Караман С.О. Методика навчання української мови в гімназії: Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. К.: Ленвіт, 2000.
8. Кордун П.П. Вивчення стилістики в середній школі. К., 1997.
9. Кравчук Т.М. Творчі роботи з української мови в 4-8 класах. К., 1991
10. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-11 класів з української мови *Дивослово*. 2001. №8.
11. Лиско К.Н. Вивчення синтаксису української мови. К., 1998.
12. Марченко Л.М. Робота з лексичними синонімами на уроках української мови. К., 1989.
13. Методика викладання української мови/ За ред. С.І.Дорошенка. К, 1999.
14. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах/ за ред. М.І.Пентилюк: підручник для студентів-філологів. К.: Ленвіт, 2000.
15. Нові види роботи на уроках української мови. *Дивослово*. 2001. №8.
16. Олійник І.С., Іваненко В.К., Рожило Л.П., Скорик О.С. Методика викладання української мови в середній школі. К, 1999.
17. Олійник І.С. Методика роботи з розвитку мови в 5-8кл. К., 1994.
18. Онищук В.А. Типи, структура й методика уроку в школі. К. 1996.
19. Пентилюк М.І. Робота з стилістики. К., 1994.
20. Пентилюк М.І. Культура мови і стилістика: Підручник для гімназій гуманітарного профілю. К., 1994.
21. Передрій Г.Р. Особливості вивчення за новими підручниками фонетики, орфоепії, графіки, орфографії. *УМЛШ*. 1991. №2.
22. Передрій Т.Г., Смолянкіова Т.М. Лексика і фразеологія української мови. К., 1993.
23. Плиско К.М. Викладання синтаксису української мови. К., 1998.

24. Плиско К.М. Організація навчання синтаксису в середній школі: Посібник для вчителя. К., 1990.
25. Плиско К.М. Синтаксис рідної мови із системою орієнтирів для самостійного вивчення. Х., 1992.
26. Плющ М.Я. Словотворення та вивчення його в школі. К., 1990.
27. Пометун О.П. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Науково-методичний посібник. К.: "А.С.К.", 2005.
- 28.
29. Практична спрямованість у навчанні української мови в 4-8 класах. *УМЛШ*. 1996. №6. С.43.
30. Програма для середніх загальноосвітніх навчальних закладів. Рідна мова 5-11 кл / укл. Л.В.Скуратівський, Г.Т. Шелехова, В.І.Новосьолова. *Дивослово*. 2001. №8.
31. Прокопенко Л.Н. Психологія засвоєння граматичних знань підлітками. К., 2003.
32. Стельмахович М.Г. Система роботи з розвитку зв'язного мовлення в 4-8 кл. К., 2001.
33. Ужченко В.Д. Вивчення фразеології в середній школі: Посібник для вчителя. К., 1990.
34. Шкільник М.М. Нормування в учнів граматичних понять іменника. К., 1992.
35. Шкільник М.М. Проблемний підхід до вивчення частин мови. К., 1991.
36. Шляхова В.В. Удосконалення орфоепічних навичок школярів. *УМЛШ*. 1991. №12.
37. Щербина В.П., Волкова О.В., Романенко О.В. Інтерактивні технології на уроках української мови та літератури. Навчальний посібник. Х.: Основа
38. Безпояско О. К. Граматика української мови : морфологія / О. К. Безпояско, К. Г. Городенська, В. М. Русанівський. – К., 1993.
39. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – К. : Наук. думка, 1984.
40. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підруч. /В. О. Горпинич. – К. : Видавничий центр "Академія", 2004.
41. Плющ М. Я. Граматика української мови : у 2 ч. Ч. 1. Морфеміка. Словотвір. Морфологія : підруч. / М. Я. Плющ. – К. : Вища шк., 2005.
42. Сучасна українська мова : морфологія / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К., 1969.
43. Сучасна українська літературна мова / за ред. А. П. Грищенка. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К. : Вища шк., 2002.
44. Сучасна українська мова / за ред. О. Д. Пономарева. – К. : Либідь, 1997.

45. Бандура О., Волошина Н. Вивчення художнього твору // Українська література в загальноосвітній школі. – 2003. - №5. - С.5
46. Бондаренко Н. Читання як проблема методики навчання української мови // Дивослово. – 2004. - №12. – С. 19-25
47. Бронська А. Українська як іноземна: складові успіху // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2000. - №5. – С. 99-109
48. Варзацька Л. Інтерактивні методи навчання: лінгво-дидактичні засади // Дивослово. – 2005. – №2. – С. 5-19
49. Волкова І. Мовна і мовленнєва компетенції у (психо) лінгвістичній проекції на методику навчання української мови// Рідна школа. – 2006. - №1. – С. 48-50
50. Гоголь Н. Місце та роль естетичної оцінки художнього твору в літературному розвитку особистості // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. – №7. – С. 21-25
51. Градовський А. Літературна освіта школярів як провідний напрям гуманізації навчання // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. - №6. – С. 13-17
52. Дем'янова С.О. Інноваційні технології та сучасний урок літератури / С. О. Дем'янова. – К.: Шкільна освіта, 2006. – 128 с.
53. Дзюба І. Метод – це насамперед розуміння // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. - 2001. - №4. - С. 9-18
54. Дмитренко Г. Перші уроки з літератури// Дивослово. – 2005. - №8. – С. 16-23
55. Донченко Т. Методика мови: До проблеми методів навчання української мови // Українська мова і література в школі – 2005. - №7. – С. 2-5
56. Дороз В. Вивчення української лексики в поліетномовних школах: лінгвокультурологічна робота// Дивослово. – 2005. - №12. – С. 10-13
57. Дружененко Р. Навчання рідної мови як етнопедагогічна проблема// Українська мова і література в школі – 2005. - №2. – С. 11-15
58. Іроденко А. М. Роль літератури у формуванні духовної культури української нації як основа виховання молоді у сучасних умовах// Українська література в загальноосвітній школі. – 2003. - №7. – С. 62-63
59. Караман С. О. Інтегроване навчання // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. - № 1. – С. 46-51
60. Кашлев С. С. Технология интерактивного обучения / С. С. Кашлев. – Минск : Беларуский верасень, 2005. – 196 с.

61. Князев Н. Що важливіше – знання про мову чи знання мови?// Урок української. – 2005. - №5/6. – С. 36
62. Кононенко В. Проблема гуманітарного викладання літератури (на матеріалі творчості О. Гончара)// Українська мова і література в школі. – 2004. №2. – С. 23-28
63. Мхитарян О. Деякі причини слабої успішності учнів на уроках української літератури// Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. - №5. – С. 28-33
64. Наукові основи методики літератури : Навчальний посібник / за ред Н. Й. Волошиної. - К.: Ленвіт, 2002. – 344 с.
65. Наукові основи методики літератури: Навчально-методичний посібник/ За ред. д. пед. наук., проф., члена-кореспондента АПН України Н.Й. Волошиної. – К.: Ленвіт, 2002. – 344 с.
66. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К., 2002. – 136 с.
67. Сергієнко Л. Методика використання технології групового навчання на особистісно-орієнтованому уроці української літератури // Українська мова і література в школі – 2005. - №1. – С. 31-34
68. Ситченко А. До питання про специфіку осягнення мистецтва слова // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. - №11. – С. 25-28
69. Скуратівський Л. Концепція мовної освіти 12-річної школи (українська мова): [Проект] // Українська мова і література в школі – 2002. - №2. - С. 4-100
70. Токмань Г. Україна як простір мови і політичного виховання// Дивослово. – 2006. – №3. – С. 4-9
71. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі. Підручник / Г. Л. Токмань. – К.: Академія, 2012. – 312 с.
72. Хайруліна В. Рідномовний освітній простір: шляхи становлення й особливості // Дивослово. – 2006. – №6. – С. 6-11
73. Халін В. Місце художнього сприймання твору у професійній підготовці вчителя середнім школам // Українська література в загальноосвітній школі. – 2005. - №4. – С.39-42
74. Черемська О.С. Мовна освіта: формування національних пріоритетів// Вивчаємо українську мову та літературу. –2007. - №1. – с. 3-4
75. Агєєва В. Українська імпресіоністична проза / В.Агєєва. – К., 1994.
76. Агєєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму:

- Монографія / В.Агеєва. – К.: Факт, 2003. – 320 с.
77. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії / Т.Гундорова. – К.: Факт, 2008. – 284 с.
78. Гундорова Т. Проявлення слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Т.Гундорова. – Львів, 1997.
79. Гундорова Т. Фрідріх Ніцше й український модернізм / Т.Гундорова // Слово і час. – 1997. - № 4. – С. 29 – 33.
80. Гундорова Т., Шумило Н. Тенденції розвитку художнього мислення (початок ХХ століття) / Т. Гундорова, Н. Шумило // Слово і час. – 1993. – №1. – С.55 - 67.
81. Дем'янівська Л. Символізм як один з напрямів української літератури // Українська мова та література в школі / Л. Дем'янівська. – 1992. – №9-10. – С. 18 – 24.
82. Денисюк І. Розвиток української малої прози ХІХ - початку ХХ століття / І. Денисюк. – Львів, 1999.
83. Дунай П. Українська література ХІХ - початку ХХ ст.: Постаті, стилі, напрями / П. Дунай // Українська мова й література в середніх школах, ліцеях та колегіумах. – 2000. – № 3,4,5. – С. 105 - 115; 71 - 83; 74 - 85.
84. Єфремов С. Історія українського письменства / С.Єфремов. – К., 1995.
85. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. – Кн.1.: 1910 – 1930-ті роки: Навч.посібник / За ред. В.Г.Дончика. – К., 1993.
86. Кузнєцов Ю. Імпресіонізм в українській прозі кінця ХІХ - початку ХХ ст. (проблеми естетики і поетики) / Ю.Кузнєцов. – К., 1995.
87. Літературознавчий словник-довідник / Р.Гром'як, Ю.Ковалів та ін. – К., 1997.
88. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі: Монографія. – 2-ге вид., перероб. і доп. / С. Павличко. – К.: Либідь, 1999.
89. Павличко С. Модернізм як риторика естетизму: поезія початку ХХ ст. / С. Павличко // Слово і час. – 1995. – № 9 – 10. – С.28 – 34.
90. Ткаченко А.О. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства: Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей вищих навчальних закладів. – 2-е вид., випр. і доповн. / А. Ткаченко. – К.: ВПЦ “Київський університет”, 2003. – 448 с.
91. Українська новелістика кінця ХІХ – початку ХХ століття: Оповідання, новели, фрагментарні форми (ескізи, етюди, нариси, образки, поезії в прозі) / Упоряд. і приміт. Є.К.Нахліка; Вступ. ст. І.О.Денисюка; Ред. Н.Л. Калениченко. – К.: Наукова думка, 1989. – 688с.
92. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ століття. – К., 1994 - 1995 (У 4-х книгах).
93. Шумило Н. Від соціальних настроїв до літературних (кінець ХІХ - початку ХХ ст.)

Н. Шумило // Слово і час. – 1996. – №6. – С.76 - 86.

94. Шумило Н.М. Під знаком національної самобутності / Н. Шумило. – К.: Задруга, 2003. – 354 с.